

Sprawozdanie z przebiegu **Panelu I *Personel więzienny – w poszukiwaniu przesłanek skuteczności wykonywania zawodu funkcjonariusza Służby Więziennej***

Moderatorami panelu byli: prof. dr hab. Jan Maciejewski (Instytut Socjologii, Wydział Nauk Społecznych, Uniwersytet Wrocławski), dr Krzysztof Jędrzejak (Wydział Pedagogiczno Artystyczny w Kaliszu UAM w Poznaniu, Polskie Towarzystwo Penitencjarne), Bogdan Nowak (Polskie Towarzystwo Penitencjarne).

Wygłoszono 7 następujących referatów:

dr Krzysztof Jędrzejak – *Szkolenie personelu więziennego w latach 1918 – 2018*

Przedstawiono rozwój form organizacyjnych szkolenia oraz ewolucje jego treści. Wykazano zależność rodzajów szkolenia, treści programowych od rozwoju systemu penitencjarnego według prawidłowości, iż rozbudowane zadania stawiane przed personelem determinują rozwój specjalistycznego przygotowania zawodowego. Ukazano wpływ uwarunkowań politycznych na szkolenie zwłaszcza w okresie 1945 – 1989. Przedstawiono ewolucje programów i form szkoleniowych po 1989, kiedy to model szkolenia realizowany w polskim systemie penitencjarnym, zwłaszcza w COSSW w Kaliszu, stał się nowoczesnym i pozytywnie konfrontowanym z systemami szkolenia innych państw europejskich.

dr Katarzyna Lenart – Kłóś (KUL) – *Etos pracy funkcjonariuszy Służby Więziennej w świetle badań własnych*

Przedstawiono wnioski z badań empirycznych przeprowadzonych wśród funkcjonariuszy Służby Więziennej. Wśród motywów podejmowania służby wymieniono stałość i pewność zatrudnienia, które zapewniają bezpieczeństwo socjalne rodziny. Dobrostan rodzin staje się najważniejszą wartością. W dyskusji ustalono, że również w dociekaniach innych badaczy skłaniają do wniosków, iż wartości rodzinne, bezpieczeństwo najbliższych są bardzo ważne dla funkcjonariuszy służb mundurowych (M. Stochmal – Straż Pożarna, S. Pich – SW, W. Wróblewski – SW, Policja, K. Jędrzejak – SW). Mężczyźni częściej niż kobiety podkreślali znaczenie bezpieczeństwa bytowego natomiast kobiety częściej niż mężczyźni wskazywały na wartości związane z rozwojem osobistym. Jako istotną cechę relacji więźniowie – personel mężczyźni częściej od kobiet wskazywali na posłuszeństwo. Powszechnie respondenci piętnowali postawy korupcyjne.

ppor. Izabela Mróz – Konwińska (ZK Potulice) – *Personel więzienny – poczucie własnej wartości oraz stopień pozytywnej oceny innych*

Przedstawiono wpływ samooceny i poczucia własnej wartości na relacje z więźniami oraz z innymi funkcjonariuszami podczas wykonywania zadań służbowych. Wykazano, że poczucie własnej wartości pełni funkcje moderatora stresu. Zależność między poczuciem własnej wartości a stresem jest wprost proporcjonalna, im większe poczucie własnej wartości, tym efektywniej osoby radzą sobie ze stresem. Odpowiedni poziom poczucia własnej wartości korzystnie wpływa na relacje interpersonalne oraz postawy wobec innych osób. Powyższe założenia pozwoliły na podkreślenie znaczenia zasobów i właściwości osobistych dla budowania atmosfery w środowisku służby. W toku analizy pojawiły się tezy, iż więzienie „mniejsze”, pozbawione anonimowości, pozwalają na zbudowanie lepszej atmosfery wychowawczej.

ml. chor. Justyna Nowicka (AŚ Lublin, KUL) – *Job crafting w polskich instytucjach penitencjarnych jako metoda zaangażowania organizacyjnego i poczucia sensu pracy w środowisku służby*

Przedstawiono koncepcje job crafting, czyli działania nakierowanego na samodzielne dopasowywanie pracy do swoich zdolności i predyspozycji. Wykazano, iż zadowoleni i efektywni pracownicy stosują proste i jednocześnie bardzo skuteczne działania, które sprawiają, że pracuje im się przyjemniej i wydajniej. Zaprezentowano możliwość wdrożenia metod job crafting do służby jako formy organizacyjnej zwiększającej efektywność oraz przeciwdziałającej, bądź ograniczającej proces wypalenia zawodowego.

mjr dr Sebastian Pich (COSSW w Kaliszu) – *Rola przełożonego w zaangażowaniu organizacyjnym funkcjonariuszy Służby Więziennej*

Przedstawiono zależność wydolności systemu czy efektywności organizacji od poziomu „koegzystencji” kierownictwa i wykonawców. Zwrócono uwagę na etyczne uwarunkowania przywództwa i role kryteriów moralnych, szczególnie wymaganych od przełożonych. Podkreślono wyższość godziwego działania nad werbalnym świadectwem swoich dokonań – „czynie nie słowa”. Odwołano się do reguły życia eremickiego (Św. Benedykt) jako pewnego wzorca do budowania kultury organizacyjnej.

dr Józef Nawój, Bogdan Nowak (Polskie Towarzystwo Penitencjarne) - *Polskie Towarzystwo Penitencjarne w stulecie polskiego więziennictwa*

Przedstawiono genezę towarzystwa, którego powstanie jest związane z reformą systemu penitencyjnego dokonującą się na początku lat 90. Zaprezentowano dorobek towarzystwa, a w szczególności wydane publikacje oraz współorganizowane kongresy i konferencje naukowe. Podkreślono aktywność towarzystwa i jego członków w przedsięwzięciach naukowych i popularnonaukowych w COSSW w Kaliszu, jednostkach penitencyjnych oraz uczelniach wyższych. Zwrócono uwagę, że towarzystwo jest platformą wymiany poglądów, doświadczeń między praktykami penitencyjnymi i światem nauki.

Edward Wasilewski – *Miesięcznik „Nasz Głos” – dziennikarski wkład Polskiego Towarzystwa Penitencyjnego w reformowanie polskiego więziennictwa*

Przedstawiono genezę powstania pisma środowiskowego wydawanego przez zespół redakcyjny złożony z funkcjonariuszy COSSW w Kaliszu. Pismo było wydawane w latach 1992 – 98 (71 numerów) i było w tym czasie jedynym pismem w całości poświęconym problematyce służby i funkcjonariuszy. Zwrócono uwagę na zawartość pisma, Penitencjary oraz innych przedsięwzięciach naukowych, które informowało o ważnych wydarzeniach służbowych takich jak I Międzynarodowy Kongres Penitencjarny oraz innych przedsięwzięciach naukowych, podkreślono, iż redaktorom pisma udało się przeprowadzić wywiady z kilkoma kolejnymi Dyrektorami Generalnymi, a zadawane pytania świadczyły o dociekliwości oraz gotowości do podejmowania trudnych tematów. Nie ulega wątpliwości, że powstanie NG wypełniło częściowo lukę po Gazecie Penitencjarnej, której ostatni numer ukazał się 1 marca 1990 roku. Zespół redakcyjny miał aspiracje uczynić NG pismem środowiskowym ogółu więzienników. Wydawcą Naszego Głosu był COSSW w Kaliszu, ale pomysł jego powstania i realizacja były przejawem autentycznej społecznej inicjatywy grupy funkcjonariuszy–członków koła terenowego PTP przy COSSW w Kaliszu. Większość redaktorów oraz stałych współpracowników NG łączyła przynależność do Polskiego Towarzystwa Penitencyjnego. Zespół redakcyjny NG, zgodnie z zapowiedzią wyrażoną w pierwszym numerze, starał się zachować status pisma środowiskowego. Na łamach NG pisano głównie o problemach wykonania kary pozbawienia wolności i tymczasowego aresztowania, zmianach w kodeksach karnych, o problemach szkolenia funkcjonariuszy oraz ich obowiązkach i uprawnieniach. Wskazana tematyka była zbieżna ze statutowymi celami i zadaniami Polskiego Towarzystwa Penitencyjnego. Ostatni numer Naszego Głosu wydany w czerwcu 1998 r. zawierał na pierwszej stronie informację o ukazaniu się pierwszego numeru ogólnopolskiego miesięcznika „Forum Penitencjarne”.

Rekomendacje:

1. Zaleca się korzystanie z wyników badań empirycznych dotyczących personelu jako jednego z warunków podnoszenia efektywności działania instytucji.
2. W działalności edukacyjnej formacji oraz jej aktywności medialnej należy upowszechniać wiedzę o dokonaniach Straży Więziennej i jej kontynuatorki Służby Więziennej jako elementów konstytuujących tożsamość i etos służby.
3. Należy wypracować system wymiany doświadczeń między wszystkimi podmiotami zajmującymi się problematyką penitencjarną.